

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et Liv gjenoplevet i Erindringen; Tredie Del. Syv Theateraar 1849 -56

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "2. og 3. Del : 1842-56", i Heiberg, Johanne Luise: *2. og 3. Del : 1842-56*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 209. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr06val-shoot-idm139696434811536/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: 2. og 3. Del : 1842-56

vare glade — indtil videre. Men da nu Ministeriet, ligesom det for Indtægternes Skyld strøg Friparquetet med mere, ogsaa strøg Skuespillernes private Sommerakuegill, paa Grund af at Theatret i Saisonnens sidste Maanedee ligefrem led et betydeligt Tab ved, at Skuespillerne ikke vare at fornaa til at lære nogen ny Rolle, fordi de havde travlt med at indstudere nye Roller til deres private Forestillinger om Sommeren, ja, da bleve de misfornaaede med den nye Tid's Resultater og fandt, at den var høist generende.

I Publikum gjorde Heiberg sig strax upopulær ved to Bestemmelser, der i høit Grad misbagede. Han og alle vi Kunstnere havde ofte ærgret os over den Uskik, at man i et virkelig Kunsttheater tillod, at ganske smaa Børn fik Ad- 10 gang der. Hvor ofte var ikke en hel Scene, en hel Akt, ja et helt Stykkes Udfald blevet forstyrret ved, at der i et pathetisk Moment, hvor det var lykkeligst at frembringe Illusion, pludselig hørtes en grædende Barnestemme, der høit raabte: „Jeg vil hjem!“ og derved freukaldte Latter. Hvor ofte hørte man ikke Familier klage over, at al deres Nydelse var bleven forstyrret af en „Pokers Unge“, der i Et væk talte med og bragte Uro i hele Løgen. Men hvad det vil sige for en Skuespiller, der, selv henvænt til Illusion, har fornaaet at hørive Andre dertil, nu pludselig forstyrres ved et saadant Uvæsen, ja, det maa man selv være Skuespiller for helt at begribe. Heiberg forbad derfor ethvert Børn under 10 Aar Adgang til Nationaltheatret. Dette Forbud blev det 20 betydet alle Controllovere at overholde under deres Embedes Fortsættelse. Han mente, at der var ringere Theatre i Byen for smaa Børn, uden at dette selvfølgelige Hus, som han ønskede at holde i Agt og Ære, skulde staa dem saubent: han mente, at Forældres Smagløshed ved at drage dem for tidligt her ind gjorde en sand Uret mod de Smaa, thi de forspildte derved Børnens lykkelige 25 Gielstik, da de første Gang træde ind i et virkelig Kunstens Tempel, hvor deres Phantasi og Tørelse modtager et dybt Indtryk. Men for at kunne modtage et saadant nogenlunde bevidet maa Børnet dog ogsaa nogenlunde forstås, hvad det ser, og være istand til at bevare Indtrykket, et Indtryk, der kan være saa stort og levende, at det aldrig glemmes. Lad smaa Børn besøge Bø- 30 ridere, Afteltheatre, Marionetcomedier, Casortiske Pantomimer, dette er alt rigtig nok til at gløds dem og sætte det i Aktivitet, som hos dem er det mest udviklede. Men slige fine Opdragelsesprinciper holdt Folk ingenlunde af. „Hvad kommer det hana ved“ — sagde man — „hvordedes vi ville opdrage vore Børn! det er jo vor egen Sag.“ — Men de gode Forældre betænke ikke, at det paa 35 offentlige Steder virkelig ogsaa er Andres Sag, da disse Andres Nydelse forstyrres og tilintetgjøres ved et skrigende og pludrende Børns uharmoniske Adfærd. Og lige saa lidt som den, der har betalt sin Billet, derved kjober sig Ret til at forstyrre sine Naboer ved upassende Lyde og phump Adfærd, lige saa lidt har Forældre Lov til ikke at undetaste sig den gode Tonus Fordring, og 40

denne er, at man i et Theater vil have No til ufoerstyret at modtage den Nydelce, man søger. Den Alarm, dette Forbud vakte, var virkelig i høi Grad laierlig. Udgivet det var annonceret i alle Blade og, om jeg ikke husker feil, i Begynnelsen stod paa Plakaten, at ingen Børn under 10 Aar havde Adgang til Theateret, toge Modrene dem dog med derhen, og naar de nu bleve standsede ved Indgangen, forefaldt her de voldsomste Scener med Graad og Spektakel. Man fik hjerteskjærende Opsætser indrykket i Bladene mod den grimme, hjerte-
 5 løse Mand, der forfulgte de Smaa; man skrev snart hønlige, snart grove anonyme Breve til Heiberg, hvori han udskjældtes som en Barbar o. s. v. Men Bestemmelsen blev ikke forandret, til Lykke for Stilheden i Theateret og til Skuespillerens store Tilfredshed.

Den anden Bestemmelse var, at den egentlige Theaterport, den, hvor de Vogne, der skulde kjøre Theatrets Damer til og fra Prævorne og Forestillingerne, blev lukket for alle Uvedkommende. Denne Bestemmelse tog en anden
 15 Del af Publikum meget ilde op, nemlig de unge, løse og ledige Herrer, der havde for Skik at indfinde sig efter Forestillingen for med deres Cigar i Munden at vente paa Skuespillerindernes og Danserindernes Ankomst, for at de endnu en Gang kunde betragte dem, naar de stige ind i Vognen, ja, under-
 20 tiden springe op bag paa demne for saaledes at vise dem deres Hyldest. Ja, de betalte formelig hemmeligt Kusken, for at han ikke med sin Pisk skulde falde paa at vise den forøgede Byrde bort. Det var nu ingenlunde behageligt i Mulm og Mørke at ledsages hjem af en slig selvbeskikket Tjener, thi stod han først dér i Ledtog med Kusken, hvem borgede da for, at han ikke havde overladt denne til at kjøre andet Steds hen? Den ældre Theaterhistorie fortæller jo, at
 25 Sligt kunde ske. Ved at afbukke Porten forhindredes nu alt dette. Desuden havde de gode Kjøbenhavnere, der ferdedes paa disse Steder, vænnet sig til at forkorte Veien et Par Skridt ved at gaa igjennem Theaterporten. Et lignende Rumskrig som det, Forbudet mod de smaa Børn havde vakt, reiste sig derfor mod Heiberg over denne Forestaetning.

Som det gik Høfligt, Skuespillerne og Publikum, saaledes gik det ogsaa
 30 Bladredactøerne. Heller ikke disse vilde erindre, at Meget nu stillede sig anderledes under den nye Form end under den gamle. Saatoks behøvede Hr. Ploog for Exempel atter og atter Heiberg, at han havde sviget sine gamle Anskuelse om, hvorledes Tilskuerspladsen burde omdannes, saa at Parterret, den billigste Plads, burde være forrest og optage det Meste af Galvet, umiddelbart efter Orchestret. Denne Anskuelse, som Heiberg udviklede 1840, havde
 35 han visseelig ikke forandret i 1849, men det var den i 1818 indtænsede Forandring i hele Statsstyrelsen, der tvang ham til at opgive dens Lidfærlighed, da man ikke kunde sætte en Omordning igjennem, der vilde fornindse Indtægten
 40 betydeligt. Rigsdagen stillede sig jo fra første Øieblik fjendtligt mod Theateret,